

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕСТРАДИ У ВІЙСЬКОВИЙ ЧАС

С. Б. Манько. Тенденції розвитку естради у військовий час

Розглянуто діяльність українських артистів у військовий час сьогодення. Відзначено, що для вітчизняних виконавців написання і втілення мотивуючих композицій, які продиктовані сучасними реаліями війни, є обов'язковим елементом творчості, адже їх головне завдання — надихати піснями на перемогу та піднімати дух українського народу.

Виявлено важливість заходів як щодо волонтерських концертів для бійців, так і з приводу виступів на спеціальних заходах зі зборами коштів на допомогу ЗСУ в нашій країні і поза її межами.

Визначено, що об'єднання артистів заради творчих проєктів під час війни є позитивним прикладом для країни.

Виявлено основні тенденції функціонування та розвитку вокального мистецтва естради на сучасному етапі в Україні. Доведено, що діяльність вітчизняних артистів є важливим надихаючим аспектом для суспільства. Також проаналізовано значення всіх розглянутих тенденцій для досягнення перемоги країною.

Ключові слова: *естрадне вокальне мистецтво, вітчизняні артисти, військова тематика.*

S. Manko. Development trends of variety art during the wartime

The relevance of the article. Currently, at the stage of the war in Ukraine, we simply cannot underestimate the power that the domestic variety vocal art can bring and develop. It can raise the spirit of the Ukrainian people and for the sake of uniting everybody against foreign aggression. Therefore, the study of creativity of domestic performers during the war is undoubtedly the most relevant topic in modern music.

The purpose of the article is to study the functioning of variety vocal art during wartime in the musical space of Ukraine at the current stage. This purpose leads us to solve certain tasks that will help to explore different aspects of this process.

Namely, to conduct an analysis of the contemporary creativity of Ukrainian artists in a patriotic context and to single out the main trends according to which the variety art of the country is currently developing, in order to realize its importance for defeating the enemy.

The methodology. The following general and special approaches are used in the work: comparative-analytical, structural-functional, induction and empirical approach. All the mentioned approaches made it possible to consider the problems of the article more comprehensively and reveal its tasks.

The results. The activity of Ukrainian artists during the wartime is considered. It was noted that for domestic performers, the writing and implementation of motivational compositions dictated by the modern realities of war is a mandatory element of their creativity, because their main task is to inspire with songs for victory and raise the spirit of the Ukrainian people.

The importance of events, both regarding volunteer concerts for soldiers and performances at special fundraising events to help the Armed Forces in our country and abroad, was emphasized.

The scientific novelty. The main trends in the functioning and development of the vocal variety art at the modern stage in Ukraine were identified. It has been proven that the activities of domestic artists are an important inspiring aspect for society. The importance of all considered trends for the country's victory was also analyzed.

The practical significance. The results obtained in the course of the research can be useful, in particular, for variety performers, as well as for studying such courses as the history and theory of modern music of Ukraine, the history and theory of vocal performance, and for understanding the important directions of the development of variety vocal art during the war.

Conclusions. Having examined the panorama of the functioning of the domestic variety art nowadays, certain vector trends in the variety music art were identified, which shape its general development during the wartime.

* This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Thus, modern songs of our Ukrainian artists are energetically charged for success and help compatriots not to break down and to be filled with energy from music and lyrics that give strength to the people and inspire victory, and allow people all over the world to notice and feel what is currently happening in our country, so that everyone feels the strength and invincible spirit of our people. So, we can safely claim that variety music during martial law becomes the necessary heart of the nation, which even during war should fight and inspire life and victory, because song is the heart of the Ukrainian people.

Keywords: *variety vocal art, domestic artists, military themes.*

Актуальність теми. У цей складний час, що переживає наша країна, надзвичайно складно знаходити сили для боротьби з жорстокістю ворога і надихатися на перемогу. Нині, на етапі війни в Україні, просто не можна недооцінювати силу, яку здатне привнести, розвинути вітчизняне естрадне вокальне мистецтво для підняття духу українських людей і заради єднання нашого народу проти чужої агресії. Тому дослідження творчості вітчизняних виконавців у період війни є, безперечно, найактуальнішою темою в сучасному музичному мистецтві.

Постановка проблеми. Українська музична культура навіть у складних умовах демонструє всьому світу свою живучість і силу духу нашого народу. В Україні пісня завжди була, є і буде його душею, яка надихає країну на перемогу над ворогом. Зважаючи на це, дослідження тенденцій розвитку естрадного вокального мистецтва під час справжньої війни в нашій державі є важливим фактором як для усвідомлення важливості цього процесу на тлі сьогоденних подій, так і для подальших перспектив його функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча перша фаза війни в Україні розпочалася з 2014 р., друга фаза (з лютого 2022 р.) стала потужнішою, захопивши руйнівною силою більшість областей України. Наразі існують лише поодинокі публікації вітчизняних науковців, присвячені дослідженню українського музичного мистецтва в період з 2014 р. А саме можна відзначити лише дві публікації, що демонстру-

ють, як на національну свідомість впливають патріотичні і військові вірші та пісні (Мачулін, 2022, Дедуш, 2014; Дзинглюк, 2019), написані авторами ще до другої фази війни. Щодо сьогодення, то слід наголосити, що вчені ще взагалі не торкалися його розгляду. Лише в інтернеті є декілька статей не наукового спрямування, у яких поверхово оглядаються деякі пісні українських виконавців чи заходи, які відбуваються у військовий час (Дроздова, 2022; Карпінська, 2022; Міроненко, 2022; Покальчук, 2022). Оскільки процес функціонування музичного естрадного мистецтва знаходиться нині на етапі розвитку і науковці ще практично не встигли проаналізувати його реалії, бажано спробувати дослідити цей аспект детальніше.

Таким чином, **мета статті** — вивчення функціонування естрадного вокального мистецтва у військовий час у музичному просторі України саме на сучасному етапі. Ця мета підводить нас до вирішення певних завдань, які допоможуть дослідити різні аспекти цього процесу: проаналізувати сучасну творчість українських артистів у патріотичному контексті; виокремити головні тенденції, згідно з якими нині розвивається естрадне мистецтво країни, задля усвідомлення його важливості для перемоги над ворогом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняні артисти, усі без винятку, беруть активну участь у цій війні. Хтось пішов на фронт воювати, хтось звертається до гострої теми, намагаючись підняти патріотичний дух і здійснює підтримку як цивільного населення, що опинилося в складних реаліях життя і понесло втрати близьких, своїх домівок, так і допомагає бійцям, котрі захищають нашу країну на полі бою.

Немає жодного українського виконавця на естраді, який би не торкався цієї болючої теми. Хтось з артистів прагне надихнути на перемогу, задіюючи оптимістичність і бадьорі нотки у своїх композиціях («Україна переможе» Олександра Пономарьова, «Героям слава!» Олега Скрипки, «Байрактар» Тараса Боровка, «Будем воювати» «Юркеш»), хтось вдається більше до лірики, адже в розлуці людям складно бути на великій відстані з коханими, хтось, демонструючи світу весь біль і жорстокість того, що

відбувається, підштовхує світову спільноту до підтримки України всіма можливими засобами.

Музичне мистецтво естради та культура кожного народу функціонує і продовжує свій розвиток у будь-який час, пристосовуючись до заданих умов. За довгий час карантину не лише Україна, а весь світ вже встиг налаштуватися на систему навчання в дистанційному форматі. Онлайн-навчання було запроваджено на досить довгий період як у загальноосвітніх та музичних школах, так і у вищих навчальних закладах. Оскільки цей процес вже налагоджено раніше, з розв'язанням війни росією проти України, наша країна була вимушена на якийсь час взагалі залишити навчання виключно в дистанційному форматі задля безпеки власного народу.

Особливостями підготовки здобувачів у вищих навчальних закладах під час війни, як і під час карантину, є те, що вони продовжують навчання навіть у тих містах України, де досить напружена військова ситуація, зокрема у ЗВО міста Харкова. Специфіка формування умінь та навичок для естрадних співаків у цей час має свої складнощі, адже не у всіх постійно може бути гарний зв'язок, але навчальний процес попри це триває і здобувачі вищої освіти стають відповідальнішими у виконанні творчих навчальних завдань. Робота зі студентами кафедр естрадного вокалу зміщується більше на авторські твори чи на такі, що за тематикою близькі народу. Студенти мають небагато концертних виступів в Україні (це переважно заходи на підтримку ЗСУ), але під час війни важливішим аспектом у творчості стає вміння записувати і монтувати відеокліпи мотиваційного спрямування, оприлюднити їх в інтернеті.

Отже, музичний простір під час складних умов у країні завжди стає мотивуючим. Оскільки в Україні пісня завжди вважалася душею власного народу, артисти (і студенти-початківці, і професіонали) не можуть стояти осторонь цих жажливих подій. Пісні допомагають впоратися з болем та емоціями, «заряджають» на успіх і надихають людей йти до перемоги. Тому багато виконавців особливо натхненно власними композиціями прагнуть підняти дух свого народу.

Закликають триматися і не втрачати віру в перемогу багато українських виконавців, а саме: Monatik (записав відео на свій вірш «From U to Z»), Настя Каменських (виконала надзвичайно чуттєву композицію «Я — Україна»), Ірина Білик (створила пісню «Кордони» про те, що жодні кордони не роз'єднують закоханих людей), Kola (випустила трек «Чи разом» про очікування звістки від коханого), Vazhana (створила надихаючу пісню «Ти моя сила» про те, що саме любов у розлуці з коханими дає сили жити), Оля Цибульська (виконала чуттєву композицію «Минає день»), Mari Cheba (присвятила свою пісню «Нація серця» всім співвітчизникам, які підтримують одне одного), Jerry Heil (представила свою пісню «Мрія», яка вже стала хітом в Україні, про те, що не можна вбити волю народу), гурт «Kazka» (записали реалістичну пісню «I'm not ok»), гурт «Без Обмежень» (створили пісню «24/2» про те, як з війною змінилося життя наших людей, наголошуючи, що вихід із війни лише один — через боротьбу до перемоги), гурт «Цвіт кульбаби» (написав композицію «Йду на війну» з присвятою всім загиблим на цій війні), гурт «Скай» (у пісні «Не відступати і не здаватись» закликає до перемоги), Наталка Могилевська (у треку «Я вдома» підкреслює, що свій дім — це найкраще місце на землі для людини), Tamerlan Alena та Andi Vax (піснею «Вставай, моя Україна» закликають всіх підніматися проти ворога), гурт «Go_A» (піснею «Калина» теж прагнуть об'єднати всіх українців заради перемоги), гурт «Kozak system» (створили пісню «Азов-сталь»), Tarabagova (теж піднімає болючу тему Маріуполя в пісні «Бо ти моя Азов-сталь» про незламних захисників цього героїчного міста), Олег Скрипка (створив креативну пісеньку-кричалку «Героям слава», що надихає країну на перемогу), Марія Яремчук (втілила композицію «Дорога воїна»), Макс Барських (представив ще на початку війни пісню «Буде весна»), Павло Табаков (виконав символічний трек «Забирайся війна»), Jerry Heil у пісні «Геть з України» також продовжує цю тематику, композиція «Перемога» Марії Бурмаки веде нас вперед і не лише сумнівів, що перемога незабаром.

Ці та багато інших пісень цілодобово лунають в радіоефірах й активно заповнили вітчизняний інтернет-простір. Про те, що ці композиції користуються великою популярністю серед українського населення, безумовно, свідчить значна кількість їх переглядів на YouTube-каналах виконавців, що підтверджує важливість підняття цієї болючої тематики.

Соліст гурту «Антитіла» Тарас Тополя разом з британським співаком Едом Шираном створили спільний трек «2step». Попри те, що Тарас разом з усіма учасниками гурту нині захищають Україну зі зброєю, їм вдалося знайти сили і час втілити цю пісню в життя, а також створити декілька власних композицій на хвилюючу актуальну тематику.

Для російськомовних українських артистів під час війни характерним є те, що в піснях вони почали свідомо переходити на українську, адже кожен виконавець переглянув своє ставлення щодо російської мови в контексті цієї війни. Радіохвилі транслюють лише україномовний продукт, і це також, безсумнівно, сприяє розвитку нашої нації. Так, співачка з Одеси Слава Камінська створила композицію «Додому», перебуваючи в Нідерландах. Це, до речі, перша україномовна авторська пісня співачки. Сергій Бабкін з Харкова надав нове дихання пісні «Я солдат» та створив новий трек на болючу тематику «Далі ми самі». Російськомовний одесит Melovin створив україномовну композицію «Не зволікай». Артисти наголошують, що проблем з російськомовним населенням в Україні ніколи не було, а під час війни з росією перехід на українську вони роблять за покликом душі.

Слід відзначити, що неабияк популярним треком в Україні стала композиція «Доброго вечора, ми з України», створена діджеями з Кременчука. Цей трек заряджає потужною енергетикою і надихає наш народ на перемогу, а те, що він став хітовим у країні, підтверджують десятки мільйонів переглядів в інтернеті.

Ще один символічний трек співає нині вся Україна, і це, звичайно, марш січових стрільців «Ой, у лузі червона калина». Після того, як на початку війни цю пісню на Софіївській площі в Києві виконав яскравий артист Андрій Хливнюк, надавши їй нового дихання, осучаснивши

композицію, вона, безумовно, стала найпопулярнішою і практично культовою в Україні. Її співають всі, від малих дітей, до великої кількості ансамблів дорослих.

Під час війни підняття духу мирних мешканців та особливо військових надзвичайно важливе, тому артисти висловлюють свою громадську позицію за допомогою пісень, поширюючи інформацію про війну в Україні засобами музики по всьому світу. Наші виконавці беруть участь у благодійних концертах як у своїй країні, так і за її межами, збираючи кошти на підтримку ЗСУ. Артисти проводять інформаційну війну проти агресора. Так, співачка Джамала була гостем на фіналі нацвідбору німецького Євробачення в Берліні, де виконала композицію про геноцид кримсько-татарського народу, тримаючи в руках український прапор. Лише під час цього виступу вона збрала 67 млн євро на рахунок ЗСУ. Злата Огневич мала благодійні виступи в Денвері (штат Колорадо, США), де збирала гроші на потреби України. Тіна Кароль виступила на сцені в Токіо в символічній жовто-блакитній сукні. Отже, багато артистів намагаються як в Україні, так і за її межами влаштовувати збір коштів на допомогу українцям.

Конкурс Євробачення 2022 року теж грандіозно продемонстрував, як у світі підтримують Україну в тяжкі часи. Так, пісня вітчизняного гурту «Kalush Orchestra», який виконав на конкурсі композицію «Stefania», що була присвячена матері соліста Олега Псюка, стала символізувати всіх мам, які чекають своїх синів з війни і безмежно переживають за них. Ця тема є найактуальнішою для нашої країни в цей складний час, і вся Європа почула нас, почала підтримувати Україну і відчувала наше прагнення до перемоги й духовну міць народу.

Останнім часом артисти періодично почали об'єднуватись задля суттєвих творчих проєктів для виконання важливих патріотичних пісень. Так, у червні 2022 р. на телеканалі «Україна» було презентовано відеокліп на композицію «Ми з України» (створену Машою Лічі, Артуром Железняком та Сергієм Грачовим), у якому задіяно сімнадцять українських виконавців, а саме: Михайло Хома, Ольга Полякова, Тіна Кароль, Юлія Саніна, Наталка Могилевська,

Ольга Цибульська, Олександра Заріцька, Фатот, Melovin, Злата Огневич, Настя Каменських, Сергій Бабкін, Alekseev, Артем Пивоваров та інші. Злата Огневич записувала свою частину пісні, перебуваючи в Чикаго. Такі спільні проекти вітчизняних артистів, котрі разом діють на музичному культурному фронті, безумовно, свідчать про незламність і згуртованість українського народу заради перемоги. Вони, виступаючи проти геноциду нації, підкреслюють, що українці є незламним та надзвичайно сильним народом. Виконавці, об'єднавшись, демонструють важливість цього процесу для всієї країни задля перемоги.

Ще один проєкт на спільну пісню об'єднав українських яскравих артистів. У ньому Михайло Хома, Олександр Пономарьов, Євген Кошовий, Тарас Тополя та Петро Чорний записали разом трек «Україна переможе», який представлено як марш перемоги. Ця композиція Олександра Пономарьова створена в бадьорому дусі і дещо гумористичному стилі. Вона також має великий мотиваційний потенціал і вже є хітом в Україні.

Пісні цієї війни співають не лише в Україні. Оскільки наш народ дуже співочий, а українські діти займаються вокалом з маленького віку і цей різновид творчості є найпопулярнішим в країні, ми бачимо, що, навіть тимчасово переїхавши в інші держави, діти продовжують виступати на майданчиках чужих для них міст для підтримки України. Діти виконують патріотичні композиції на заходах різних країн зі збору коштів на підтримку Збройних сил України, допомагають своєю творчістю і відчувають, що їх внесок у перемогу є також важливим.

Висновки. Пісня допомагає висловити біль втрат, вилити душу в музику, скинути стрес і йти далі, надає сил і наснаги, вселяє надію й підбадьорює. Отже, під час війни не можна недооцінювати значення близької для масового глядача рідної пісні і артисти стоять на передовій на творчому фронті своєї країни. У багатьох виконавців у період війни написано вже по декілька композицій, присвячених цій складній тематиці, адже зараз мовчати неможливо.

Розглянувши панораму функціонування вітчизняної естради сьогодення, виявлено певні

тенденції в естрадному музичному мистецтві, які формують його загальний розвиток під час війни:

- по-перше, це об'єднання артистів у спільних проєктах в одній тематичній пісні на військову тематику;
- по-друге, створення волонтерських колективів, що гастролюють для військових з концертами;
- по-третє, проведення заходів, метою яких є збір коштів для допомоги ЗСУ;
- по-четверте, це написання творів на військову тематику, задля підтримки духу людей і зміцнення патріотичного настрою;
- по-п'яте, перехід на україномовні тексти раніше російськомовних вітчизняних артистів;
- по-шосте, осучаснення і актуалізація старих відомих пісень, наприклад «Ой, у лузі червона калина»;
- по-сьоме, участь у міжнародних проєктах, щоб привернути увагу до війни в країні;
- по-восьме, створення мотивуючих відео артистами;
- по-дев'яте, ремікси артистів на свої композиції з іншими сучасними текстами;
- по-десяте, продовження навчання студентів естрадних кафедр у дистанційному режимі з новими ідейними орієнтирами;
- творчість дітей, які з допомогою власного співу долучаються до участі у зборі коштів на допомогу армії.

Отже, сучасні пісні наших українських артистів енергетично заряджені на успіх і допомагають співвітчизникам не зламатися й наповнюватися енергетикою від музики і текстів, що надають сили народу і надихають на перемогу, а людям в усьому світі дозволяють помітити і відчути те, що зараз коїться в нашій державі, щоб усі відчули силу і незламний дух нашого народу. Таким чином, можна стверджувати, що музичне мистецтво естради під час військового стану стає необхідним серцем нації, яке навіть під час війни має битися і надихати на життя й перемогу, адже пісня — це серце українського народу.

Список посилань

- Дедуш, О. В. (2014). Українські військові пісні як елемент національної самосвідомості. *Молодий вчений*, 7 (1), 32–36.
- Дзинглюк, О. С., Гречиха, В. А. (2019). Патріотична пісня як невід’ємний елемент національної свідомості українців. *Закарпатські філологічні студії: науковий журнал*. Т. 2, Вип. 9, 118–123. Видавничий дім «Гельветика».
- Дроздова, Є. (2022, Травня 15). Війна та музика. Як змінювалися музичні вподобання українців у ютубі. *Texty.org.ua*. <https://texty.org.ua/articles/107687/vijna-ta-muzyka-yak-zminyuvalysya-muzychni-vpodobannya-ukrayinciv-v-yutubi/>.
- Карпінська, В. (2022, Серпня 22). Музика війни: пісні, які стали символами спротиву у війні 2022 року. *Чесно*. <https://www.chesno.org/post/5286/>
- Міроненко, Т. (2022, Травня 16). Шоу-бізнес на війні. Гумористи, артисти та івент-менеджери влаштовують концерти для військових. Як жарти і музика допомагають на фронті. *Forbes*. <https://forbes.ua/inside/shou-biznes-na-viyini-gumoristi-artisti-ta-ivent-menedzheri-vlashtovuyut-kontserti-dlya-viyskovikh-yak-zharti-i-muzika-dopomagayut-na-fronti-16052022-5994> (дата звернення 03.11.2022).
- Покальчук, О. (2022, Серпня 4). Навіщо потрібне мистецтво в час війни? *Zn.ua*. <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/dlja-choho-potribne-mistetstvo-pid-chas-vijni.html>

References

- Dedush, O. V. (2014). Ukrainian military songs as an element of national identity. *Molodiy vcheniy*, 7 (1), 32–36. [In Ukrainian].
- Dzinhlyuk, O. S., Hrechiha, V. A. (2019). Patriotic song as an integral element of the national consciousness of Ukrainians. *Zakarpatski filologichni studiyi: naukoviy zhurnal*. Vol. 2, Issue 9, 118–123. Publishing house “Helvetika”. [In Ukrainian].
- Drozdova, E. (May 15, 2022). War and music. How the musical preferences of Ukrainians changed on YouTube. *texty.org.ua*. <https://texty.org.ua/articles/107687/vijna-ta-muzyka-yak-zminyuvalysya-muzychni-vpodobannya-ukrayinciv-v-yutubi/> [In Ukrainian].
- Karpinska, V. (August 22, 2022). Music of War: Songs That Became Symbols of Resistance in the War of 2022. *Chesno*. <https://www.chesno.org/post/5286/> [In Ukrainian].
- Mironenko, T. (May 16, 2022). Show business at war. Comedians, artists and event managers organize concerts for the military. How jokes and music help at the front. *Forbes*. <https://forbes.ua/inside/shou-biznes-na-viyini-gumoristi-artisti-ta-ivent-menedzheri-vlashtovuyut-kontserti-dlya-viyskovikh-yak-zharti-i-muzika-dopomagayut-na-fronti-16052022-5994> [In Ukrainian].
- Pokalchuk, O. (August 4, 2022). Why is art needed in wartime? *Zn.ua*. <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/dlja-choho-potribne-mistetstvo-pid-chas-vijni.html> [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 09.09.22